

Novel·la

Pere Antoni Pons

CRÍTICQUES

Divagacions sobre una 'stripper'

Amb *La nit de les papalloses*, novel·la guanyadora del premi Sant Joan Caixa Sabadell 2009, Jordi Coca ha volgut fer una obra de ficció partint d'un personatge real, una maniobra creativa freqüent al món literari anglosaxó però poc habitual en la literatura catalana. El personatge triat per Coca ha estat Christa Leem, la mítica *stripper* que, amb els seus espectacles de *music-hall*, va revolucionar de tal manera les nits de la Barcelona oprimida i excitada dels 70 que s'acabà convertint en una de les icones contraculturals de l'època.

De totes maneres, Coca no ha portat fins a les últimes conseqüències l'aposta per ficcionar la realitat, ja que ha optat per construir una protagonista -la Carla- que tan sols és identificable amb Leem en els seus trets més essencials: la significació històrica, la fulgurant però irregular trajectòria artística i la catastròfica-

ment turmentosa peripècia íntima. "La novel·la no és un *biopic* de la Christa", afirmava l'autor en una entrevista publicada fa poc per aquest diari. "Ella hi és en esperit, però no hi ha cap anècdota del llibre que sigui real". És un dels pocs elements de la novel·la que no correspon a la realitat, perquè tant els locals en què actua la Carla -la Bodega Apolo, el Molino...- com els ambients per on es mou -el Bocaccio, el Jazz Colón...- i la majoria de gent amb qui es relaciona -Joan Estrada, Brossa, Ocaña...- són òbviament verídics.

Aquesta barreja de realitat i ficció sembla que hauria de ser l'atractiu principal del llibre, perquè promet al lector la recreació versemblant d'un període històric agitat i molt intens -que l'autor, a més, va conèixer de primera mà- i, alhora, el retrat d'una figura arquetípicament tràgica, que es veié abocada a l'abisme -un destí de desgràcies- per culpa

en part de les seves pròpies virtuts.

A la fi, però, aquesta doble promesa inicial queda incomplerta. La descripció que ofereix Coca d'aquella dècada, marcada per tota mena d'ebullicions ideològiques, de transformacions sociomoral i de renovacions estètiques, acaba resultant

El narrador, un home de 67 anys, desconfia de tothom

tòpica i superficial, més pròpia d'una crònica apressada de diari que d'una novel·la. De la mateixa manera, la figura de la Carla -"una altra meravellosa papallona blanca amb polsim daurat a les ales que morirà cremada"- en cap moment assoleix prou envergadura per obli-

gar el lector a sentir la mescla de fascinació i de pietat que sempre suscita la grandesa -belleza i talent-feta malbé. Més que no pas l'heroïna d'una tragèdia, la Carla sembla la víctima d'un melodrama.

Un narrador fluix i dispers

Per construir la seva ficció, Coca s'ha inventat un narrador que, després d'assabentar-se de la mort de la Carla (2004), es llança a fer una evocació completa de la trajectòria de la vedet, des que era una principiant jove i fins a la seva retirada definitiva a mitjans dels 80, passant pels anys d'esplendor artística i èxit massiu, sempre entenebrits per la seva fragilitat i la seva tendència -males companyies, drogues i alcohol- autodestructiva.

La idea de crear un narrador que, mitjançant els seus records, guiï el lector pels fets més rellevants de la vida d'una *stripper* que es movia tant pels baixos fons del Barri Xino com per les festes luxoses dels marxistes rocosó -l'etiqueta és de Tom Wolfe- de Bocaccio podria haver donat molt de joc. A més, el narrador, un home de seixanta-set anys desconfiat de tothom i descregut de tot, coneix molt bé el tema de què parla perquè, de jove, quan "treballava en un diari del Movimiento" escrivint sobre el món de la nit, no només va assistir des de la primera fila a la irrupció de la Carla sinó que,

Valoració

- 1 Dolent
- 2 Regular
- 3 Bo
- 4 Molt bo
- 5 Excel·lent

Novel·la | Carles Miró

L'antic encant del matriarcat

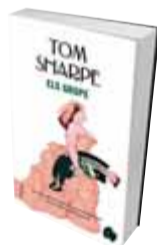
Durant segles a la família Grope van manar les dones. Els homes que es casaven amb una d'elles "tenien l'obligació d'adoptar el cognom Grope", i les propietats familiars les heretava sempre la filla més gran. Les Grope es veu que tenien una marcada tendència a parir nenes ("corria el rumor que les escasses vegades que el primer fill era un nen, l'estrangulaven així que naixia"). En cas que, per raons òbvies, els costés d'aconseguir un marit, les Grope recorrien al segrest i a la violació per sa-

tifer els seus desitjos i garantir la continuïtat del llinatge. Amb l'edat moderna, les tradicions familiars més arrelades es van perdre, i l'estirp Grope va pel camí de perdre el seu caràcter singular. Fins que, ja en l'actualitat, una Grope, Belinda, provarà de continuar la manera de fer peculiar de la família. Casada amb un gàngster que no la satisfà sexualment i que, "a més a més, no li havia donat el que més volia en aquest món", "una filla", Belinda aprofita una situació carnavalesca en què s'han embolicat el seu marit, la germana del

marit, el cunyat i un nebot, Esmond, per segrestar el nebot i anar-se'n de casa. El porta a l'antiga finca de les Grope amb la idea de casar-se amb ell (per ella, la bigàmia és una minúcia) i així resoldre's els fogots i la falta de descendència.

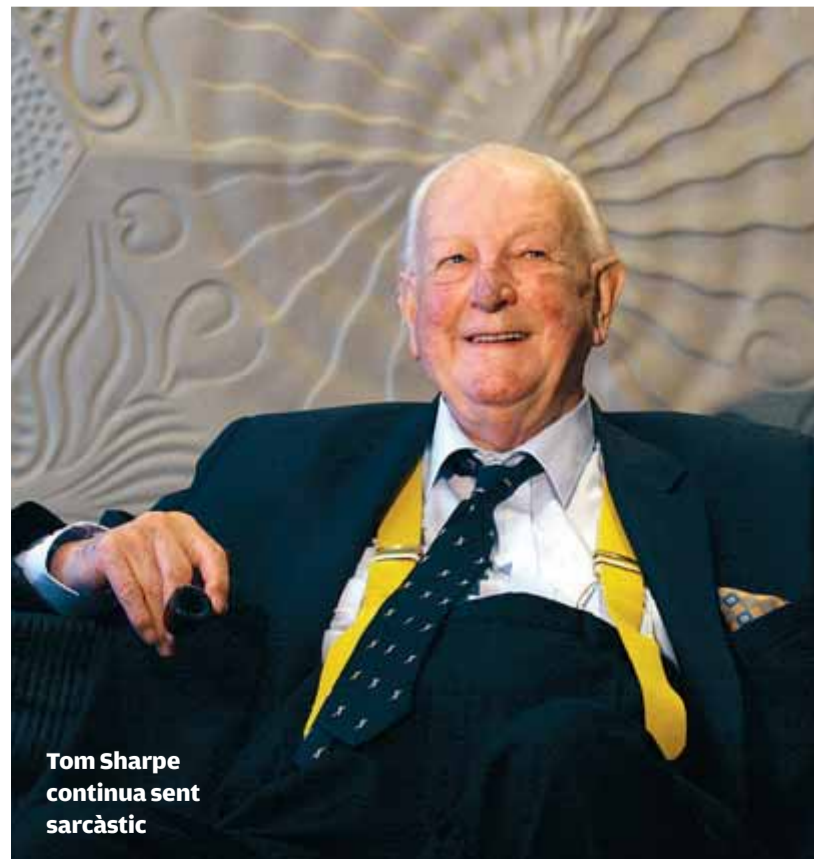
Dominants i apocats

Aquesta és la història. Tom Sharpe, doncs, torna a explotar les possibilitats còmiques d'ajuntar dones dominants (també físicament) i homes apocats (no només moralment). És un recurs còmic que al seu llibre de més èxit, *Wilt*, donava un resultat més feliç que aquí. A *Wilt* la situació cada cop més delirant en què es ficava el protagonista apareixia sobre un fons previ més elaborat de sàtira (de la seva vida matrimonial i de la seva feina com a professor), que

Els Grope

Tom Sharpe
Traducció: Josefina Caball Columna
Barcelona, 2009
Preu: 17 euros
Pàgines: 198

Tom Sharpe continua sent sarcàstic

ROBERT RAMOS

La biografia de la 'stripper' Christa Leem és la base de la novel·la de Coca

a més, la seva experiència li permet de valorar la novetat del talent de la noia, cosa que el duqué -amb una passió meitat amor i meitat mitomania- a donar-li un devot cop de mà.

El problema és que, si bé en aquest tipus de veu evocadora hi

pot cabre de tot, sempre necessita d'un esquelet argumental mínimament consistent o d'una idea forta que articulïn el conjunt i li donin un sentit coherent. I Coca no ha sabut trobar-los. Per això el lector té la sensació d'anar passant pàgines plenes d'informacions -cites, da-

La nit de les papallones

Jordi Coca
Premi Sant Joan
Edicions 62
Barcelona, 2009
Preu: 19,50 euros
Pàgines: 205

1 2 3 4 5

des, reflexions, opinions, sentiments- que s'amunteguen sense ordre ni intenció, enfilats per una prosa encarcarada i gens suggerent, que serveix per inventariar uns fets del passat però no per fer-los reviuire ni per expressar-ne aquella veritat humana o aquella dimensió de metàfora perenne del món que els podria fer perdurables.

En comptes d'acabar enlluernat pel fulgor seductor de la Carla, pel seu erotisme inquietant, el lector acaba pensant que el seu únic mèrit va ser triomfar sense treure's mai el tanga.*

Poesia
D. Sam Abrams

Rilke a Catalunya

El crepuscle de la poesia. Rainer Maria Rilke: un capítol de la història literària catalana, del professor, estudiós, traductor i poeta Jaume Medina, és un ambiciós i exhaustiu resseguiment de la presència del genial autor de les *Elegies de Duino* a Catalunya. El llibre està articulat en

quatre parts ben delimitades, encara que no independents del tot perquè existeixen molts punts d'intersecció entre les seccions.

La primera part del llibre és un bon resum de la recepció de la figura i l'obra de Rilke al país, sobretot a partir dels grans rilkeans, com ara Jaume Bofill i Ferro, Carles Riba, Joan Vinyoli, Agustí Bartra i Marià Manent.

La segona part del llibre, de llarg la més extensa, és un autèntic mostrari de les versions de la prosa i el vers de Rilke que s'han efectuat a Catalunya. A banda de poemes, contes, proses o cartes puntuals, aquesta secció recull versions de certes obres emblemàtiques: *Elegies de Duino*, *Sonets a Orfeu* i *La cançó d'amor i de mort del corneta Christoph Rilke*. La tercera i quarta part del llibre estan dedicades a estudis i textos sobre Rilke d'exegetes del rigor d'Antoni Comas, Feliu Formosa, Marià Villangómez, Maria Àngels Anglada i Segimon Serrallonga.

Estem davant un treball de primera magnitud. Un treball que ens permet un munt de coses. Ens permet veure la importància de la tradició moderna de la cultura catalana i els seus vincles profunds i enriquidors amb Europa. Ens permet acostar-nos millor a la producció rilkeana perquè ens proporciona les eines textuais i interpretatives per fer-ho. Ens permet lectures en paral·lel de certs poemes per aprofundir-hi. Tenim el cas de la *Primera elegia de Duino* que hi apareix en cinc versions d'autors diferents (Joan Oliver, Joan Vinyoli, Manuel Balasch, Feliu Formosa i Jaume Medina). Ens permet conèixer traductors poc coneguts com ara la narradora Elvira Augusta Lewi i Teresa d'Arenys. Ens permet l'accés a obres poc conegudes com dos del *Rèquiem* tardans. I, sobretot, ens permet comptar amb una nova i pulcra versió inèdita de les *Elegies* del mateix Jaume Medina, curador del volum.

Aquest llibre és un veritable tresor que mereix la màxima atenció de lectors, especialistes i escriptors. A més, constitueix un exemple a seguir. En el futur haurien d'existir llibres així sobre Eliot, Kavafis, Baudelaire... Ens passem el dia queixant-nos del lamentable nivell de la cultura catalana. El llibre de Medina és una molt feliç excepció.*

El crepuscle de la poesia. Rainer Maria Rilke: un capítol de la història literària catalana

Jaume Medina
Leonard Muntaner
Palma, 2009
Preu: 23 euros
Pàgines: 339

1 2 3 4 5

'Els Grope' és una novel·la correcta, dins del seu gènere, però molt més fluixa que 'Wilt', l'obra de més èxit de Sharpe. Amb tot, l'autor anglès demostra ofici, que sap posar cada peça de la trama al seu lloc i que té els personatges ben ensenyats

esclatava en un pur joc dels disbarats i, si tot anava bé, amb la riallada dels lectors. *Els Grope* és, dins del seu gènere, una novel·la correcta però molt més fluixa. No es pot discutir la professionalitat de l'autor, que sap posar cada peça de la trama al seu lloc i que té els personatges ben ensenyats -arrenquen a córrer tots en el moment que els ho mana-, no es descuida de posar uns quants tocs d'enginy a la seva prosa, de presentar-nos els habituals policies estúpids (britànics, no ens confonguem) i d'esprèmer el tòpic de la sexualitat reprimida que un dia o altre deixarem d'atribuir als mascles anglesos. No hi falta res del que t'esperes trobar en una novel·la de Sharpe, l'únic problema és que ja ho haves trobat abans, i en diferents volums. La repetició té

almenys un mèrit negatiu: asossega i no atabala.

Com que la història principal és més aviat poca cosa i com que cap dels personatges acaba de predominar, cap a la meitat del llibre, l'autor opta per centrifugar-los: Belinda i Esmond van per una banda; per una altra, hi ha el gàngster, la seva germana i la policia, que encadenen una bestiesa rere l'altra; finalment, el pare de l'Esmond, que fuig d'un fill en qui veu reflectides les seves frustracions i de la seva dona (que no és una Grope però té una manera pròpia de fer-se detestar), aconsegueix trobar una mica de pau, que dura poc, en un hotel de "la costa situada al nord de Barcelona". L'exercici d'anar saltant d'un fil narratiu a l'altre fa passar ràpid les pàgines. És un mèrit que té el llibre.*

1 2 3 4 5

